

SYDÖSTASIEN I DET STOR- POLITISKA SPELET

Av kommendörkapten T. WULFF

DE UNDERUTVECKLADE länderna har på sista tiden tilldragit sig stormakternas intresse i allt högre grad och särskilt gäller detta beträffande de nya staterna i Sydostasien. Inställningen på ledande Västmakthåll framgår av följande uttalande, som nyligen gjordes av president Eisenhower: »Det är en titanisk uppgift, som möter oss i Sydostasien. Alla tänkbara ekonomiska resurser i den fria, industrialiserade världen måste mobiliseras — speciellt privat investeringskapital.» Västsidan måste sålunda tillgripa framför allt ekonomiska åtgärder för att bygga upp de berörda staternas motståndskraft mot inre och yttre aggression och därigenom samtidigt säkra Västs egna intressen i Sydostasien. Sovjet arbetar emellertid målmedvetet på att stärka sina positioner i de nya staterna och på sista tiden har även Kommunistkina demonstrerat sitt starka intresse, varigenom den politiska situationen ytterligare komplicerats. Ur Västmakternas synpunkt framstår allt tydligare kravet på snabba motåtgärder för att hindra, att hela detta strategiskt och ekonomiskt be-

tydelsefulla område införlivas i Östblockets intresse- och maktsfär.

Fattiga stater med slumrande rikedomar.

Sydostasien omfattar ett område ungefär lika stort som halva Australien och hit räknas nio stater nämligen Indonesien, Burma, Thailand, Malaya, Laos, Kambodja, Nordvietnam, Sydvietnam och Filippinerna samt de båda brittiska kolonierna Sarawak och Nordborneo. Folkmängden utgör sammanlagt 182 miljoner eller något mera än USA:s befolkning. Befolkningssiffran stiger snabbt i höjden och redan förekommer överbefolkning inom vissa distrikt bl. a. Java, som har 412 innevånare per km² och rymmer 2/3 av Indonesiens hela folkmängd.

För världsekonomin spelar Sydostasien en mycket viktig roll främst genom den omfattande kautschukodlingen. Grunden till denna lades 1876, då ett parti kautschukfrön insmugglades från Brasilien till Malackahalvön. Odlingen här ökade snabbt och numera svarar Sydostasien för 90 % av världspro-

duktionen av naturgummi. Detta har givetvis viktiga strategiska konsekvenser och utgör en av anledningarna till stormakternas intresse för området.

Även om Sydostasien ännu så länge är relativt litet känd, har geologerna dock kunnat konstatera att området innehåller rika naturtillgångar. I Burma och Indonesien sker utvinning av tenn och dessa länder svarar för ungefär 50 % av världens totala tennproduktion. Under 1958 producerade Indonesien 16 miljoner ton råolja från källor på Borneo och Sumatra och Sydostasiens oljeproduktion utgjorde detta år 2,6 % av världsproduktionen. Oljeutvinningen kan sålunda icke jämföras med Mellersta Österns produktion. Trots detta kan oljekällorna få stor betydelse, eftersom de är de enda mellan Persiska Viken och USA:s västkust.

Det viktigaste produktionsområdet i Sydostasien är Indonesien som exporterar olja, kautschuk och tenn. I Malaya utvinnes kautschuk, tenn, järn och aluminium och Burma framställer bly, zink och den viktiga legeringsmetallen wolfram, som användes vid hårdmetalltillverkning. Även på Filippinerna finns viktiga metaller bl. a. järn, krom och mangan, men utvinning sker endast i mindre skala. Under senare år har Sydostasiens stora risproduktion blivit alltmer uppmärksammas. Burma och Thailand är världens viktigaste risexporterande länder och det är framför

allt Kina, som är intresserat av risöverskottet.

Den akuta svårigheten i alla sydostasiatiska stater är, att produktionsökningen icke håller takt med folkökningen. Näringslivet är ännu dåligt utvecklat i samtliga stater och för att få större och mera differentierad produktion fordras snabbare exploatering av naturtillgångarna, ökad industrialisering samt förbättrade kommunikationer. Sydostasiens stater saknar emellertid erforderligt kapital och tekniker, varför hjälp utifrån är en nödvändig förutsättning för framåtskridande.

Politisk nyordning bland f. d. kolonier.

Samtliga Sydostasiens stater med undantag av Thailand har nyligen varit kolonier och fått självständighet under de senaste 15 åren. Härav följer, att de flesta staterna utmärks av en påtaglig politisk instabilitet och styrelseskicket är knappast demokratiskt i västerländsk mening.

Indonesien har såsom Sydostasiens största och folkrikaste stat försökt att inta en ledarställning, men detta har icke lyckats på grund av den starka politiska splittringen mellan staterna. I Indonesien finns ett stort antal politiska partier, av vilka de viktigaste är nationalistpartiet, masjumi och kommunistpartiet. Nationalistpartiet, som är president Soekarnos parti, intar en västmaktsfientlig hållning och ligger bl. a. bakom den

senaste tidens ingripande mot holländska företag. Masjumi är mohammedanskt och moderat till sin inställning samt starkt antikommunistiskt. Kommunisterna är Javas starkaste parti och har ungefär en tredjedel av platserna i parlamentet. Masjumi dominerar de övriga öarna — redan i denna partiuppdelning efter geografisk grund ligger en fara för inre splittring.

Soekarno, som velat genomföra en starkt centraliserad styrelse, har stött på betydande motstånd från befolkningen på Sumatra och Borneo och vid flera tillfällen har öarna utanför Java hotat att separera ur unionen. För att hålla ihop sitt välde har presidenten sett sig föranlåten att sätta författningen ur spel och införa s. k. styrd demokrati, varvid han i betydande omfattning kunnat stödja sig på kommunisterna. Dessa har i gengäld fått viktiga poster i förvaltningen.

Alltsedan maktövertagandet har Soekarno kämpat för att Indonesien skall tillerkännas västra delen av Nya Guinea — det s. k. Väst Irian — men Nederländerna har icke velat gå med härpå. I sitt motstånd mot de indonesiska kraven har Nederländerna framför allt fått stöd av Australien, som icke önskar få Indonesien till granne. En av anledningarna till Soekarnos häftiga kampanj för västra Nya Guinea är, att denna fråga skall avleda den egna oppositionens uppmärksamhet från de inrikespolitiska svårigheterna. Frågan har av Indonesien

flera gånger förts upp i Förenta Nationerna men icke kunnat samla erforderligt röstunderlag.

Burma, som blev självständigt 1948, har under nästan hela perioden haft U Nu som regeringschef. U Nu stöder sig visserligen på partier med marxistisk inställning och är själv utpräglad radikal, men han har trots detta sökt att följa en neutral linje i utrikespolitiken. Speciellt har detta kunnat märkas efter de kinesiska övergreppen mot Indien 1959. I Thailand har någon demokratisk styrelse icke fungerat sedan den japanska ockupationen under andra världskriget. 1957 tog överbefälhavaren Thanarat makten och han har sedan styrt i antikommunistisk anda. Både Burma och Thailand har strävat att motstå det allt starkare kinesiska inflytandet.

Staten Malaya tillkom 1957 och ingår som fri medlem i Brittiska Samväldet. Ända sedan 1948 har pågått en hård kamp mot de inhemska kommunistbanden och härvid har även brittiska truppstyrkor deltagit. Staden Singapore utgör det politiska problembarnet på Malackahalvön. Singapore ingår nämligen icke i Malaya beroende på att stadens befolkning är kinesisk till 80%. Frågan om Singapores ställning har tills vidare lösts så att staden fått självstyrelse.

Av det f. d. franska Indokina bildades 1954 fyra separata stater, av vilka Nordvietnam är kommunistisk. Från Nordvietnam och Kina utövar kommunisterna ett starkt

tryck mot de övriga tre staterna och framför allt har Laos fått kännning härav. Under 1959 uppstod ett mycket spänt läge i Laos, vilket föranledde FN att sända en undersökningskommission till landet. Kommissionen kunde i sin rapport intyga att Nordvietnam levererat vapen till de laotiska kommunisterna.

Den tidigare amerikanska ögruppen Filippinerna har efter sin frigörelse 1946 fortsatt samarbetet med USA. 1957 tillträdde Carlos Garcia som president och hans strävan är att minska beroendet av USA. Amerikanerna har bl. a. måst överlämna alla sina baser på Filippinerna till landets regering. Denna frigörelse har ännu icke inneburit någon ändring i utrikespolitiken — Filippinerna har fortfarande särskilt försvarsavtal med USA och amerikanska förband får alltså utnyttja de filippinska baserna.

Sovjets försök att vinna insteg i Sydostasien

De ryska kommunisterna har redan på ett tidigt stadium insett Sydostasiens strategiska betydelse. Där om vittnar bl. a. följande uttalande av Lenin: »Den kortaste vägen till Paris går via Sydöstra och södra Asien samt Mellersta Östern.» Viktigaste anledningen till Sovjets intresse för Sydostasien är att ryssarna vill behärska de rika råvaruområdena för att säkerställa sina egna behov och samtidigt i ett skärpt läge kunna hindra tillförseln till Västmakterna. Ryssarna vill

också behärska Sydostasien för att motverka SEATO-pakten och utsträcka sitt välde mot Australien. En viktig orsak till Sovjets aktivitet är strävan att behärska de vitala sjöfartslederna genom Malackasundet och den indonesiska övärlden. Om Sovjet lyckas få kontroll över dessa farvatten, skulle det innebära ett mycket allvarligt hot mot Västsidas sjöförbindelser både med Fjärran Östern och med Australien. På sista tiden har också kunnat märkas en rysk strävan att vilja upprätta baser framför allt i den indonesiska övärlden.

I samband med de sydostasiatiska områdenas frigörelse efter andra världskriget yppades goda tillfällen för sovjetisk propaganda och infiltration i de nya staterna. 1948 igångsattes ett kommunistiskt uppror i Burma, och först två år senare kunde lugnet återställas med brittisk hjälp. Samma år — 1948 — utbröt också kommunistiska oroligheter i Indonesien och på Malackahalvön. I Indokina kämpade kommunisterna i ett förödande sjuårigt krig mot fransmännen och lyckades 1954 skapa den kommunistiska staten Nordvietnam. Lugnet i Sydostasien är för närvarande endast skenbart återställt — det visar framför allt utvecklingen i Laos och Malaya. Sovjet fortsätter också att stödja de kommunistiska partierna i olika sydostasiatiska länder vilket bl. a. medfört en kraftig röd frammarsch inom Indonesiens största fackliga organisation.

Sovjetpolitiken spelar på många strängar och i de fall, där omstörtning icke givit resultat, har andra metoder tillämpats. Ett genomgående tema i den ryska politiken har varit att ta parti för de förtryckta folken mot de imperialistiska kolonialmakterna. Sovjet har visat sin solidaritet med de färgade folken genom att i FN stödja de indonesiska förslagen angående Väst Irian. Senast under Krustjevs besök i Indonesien i februari 1960 underströk den ryske gästen, att Sovjet skulle kämpa för de indonesiska kravens godkännande.

Under senare år har Sovjet i allt högre grad försökt att binda de afroasiatiska staterna till Östblocket genom att lämna tekniskt bistånd och stora lån. Denna tendens har varit klart märkbar även i Sydostasien. Sålunda fick Burma 1954 motta ett lån på 14 miljoner dollars och 1956 träffades avtal med Sovjet angående uppförande av sjukhus, tekniska institut m. m. Under 1957 kom ytterligare ett ryskt lån på 14 miljoner dollars och 1958 hade den totala lånesumman till Burma stigit till 42 miljoner dollars.

Indonesien råkade 1956 i betalningssvårigheter och ryssarna passade då på att erbjuda ett stort lån på 110 miljoner dollars, vilket Soekarno antog. Samtidigt fick Indonesien motta ett stort antal tekniker från Östblockets stater. I samband med Krustjevs senaste besök i Indonesien erbjöd denne ett nytt lån på 250 miljoner dollars. Lånet

skulle bl. a. avses för anläggandet av ett stort stålverk och som villkor skulle gälla att Indonesien icke inträder i SEATO-pakten. Enligt uppgifter från Australien skulle Soekarno dessutom ha medgivit att ryssarna får anlägga ett oceanografiskt institut på ön Ambon. På Västmakthåll är man säker på att det oceanografiska institutet i själva verket blir en ubåtsbas.

Kommunistkina — en ny faktor i spelet

Under senare år har utvecklingen i Sydostasien i hög grad påverkats av Kommunistkinas växande intresse för denna del av världen. Det kinesiska näringslivet står fortfarande på en tämligen låg nivå och framför allt saknas flera viktiga råvaror såsom olja, järn, kautschuk. Eftersom råvaror förekommer i riklig mängd i de sydostasiatiska staterna, har kineserna alltmer kastat sina blickar på detta område. Härtill kommer att den hastiga befolkningstillväxten i Kina skapar svåra försörjningsproblem. Även i detta sammanhang framstår Sydostasien som ett mycket rikt område och särskilt är kineserna intresserade av Burmas och Thailands stora risöverskott. Man kan icke bortse från, att också andra faktorer kan ligga bakom Kinas dragnin mot söder och framför allt utgör det stora, folkfattiga Australien ett lockande mål.

De kinesiska expansionstendenserna har under 1959 blivit allt tyd-

ligare och gränsstaterna i söder har utsatts för politiskt tryck och i vissa fall militär intervention. Bland annat har Pekingregeringen framställt krav på stora områden innanför Burmas gräns och läget är här ungefär lika spänt som vid Nepals nordgräns. Den kommunistiske regeringschefen Ho-Chi-Minh i Nordvietnam har varit en god hjälp i de kinesiska strävandena och från Nordvietnam har infiltrationen mot närliggande stater dirigerats och understötts. Särskilt har Laos utsatts för ett starkt tryck. Skulle Laos ge vika för kommunisterna, ligger vägen öppen till Thailandets gräns och därigenom öppnas möjligheter för Kina att utsträcka sitt välde över hela sydöstasiatiska halvön.

I likhet med Sovjet har också Kina tillgripit ekonomiska åtgärder för att få inflytande över Sydöstiens stater. 1957 beviljade Kina ett lån till Burma på 4,2 miljoner dollars och senare har även Kambodja fått lån på sammanlagt 22 miljoner dollars. Detta är sannolikt bara en början till en stort upplagd kinesisk offensiv i syfte att binda de berörda staterna till Kommunistkina.

En faktor av väsentlig betydelse i detta sammanhang är de kinesiska minoriteterna. Det beräknas att ungefär 10 miljoner kineser lever i Sydöstasien och dessa kineser i förskingringen känner sig solidariska med sitt ursprungliga hemland, det vill säga Kommunistkina.

Endast ett fåtal kineser i förskingringen hyllar Formosaregeringen. Här har Mao Tse Tung en propaganda- och infiltrationsstyrka med mycket stort inflytande. Detta har kunnat märkas i Thailand, Malaya, Burma och Singapore, där starka kinesiska minoriteter arbetar på kommunismens utbredning.

Stora problem har uppstått i Indonesien på grund av kinesernas verksamhet. Kineserna har här slagit under sig 80% av all handel utanför städerna vilket setts med oblida ögon av Soekarno. För att bryta detta privatkapitalistiska monopol bestämdes förra året att all handel skulle koncentreras till städerna, men följderna härav blev att Kommunistkina helt oväntat skyndade till sina kapitalistiska rasfränders hjälp. En politisk kris seglade upp mellan Indonesien och Kina, vilken hade avsevärt dämpande inverkan på de indonesiska kommunist sympatierna. Krisen uppstod dessutom kort tid före Krustjevs besök i Indonesien och var därför ur rysk synpunkt synnerligen ovälkommen.

På samma sätt som i Indonesien har också på andra håll de ryska och kinesiska intressena gått isär och det har allt tydligare kunnat märkas en viss motsättning mellan de båda giganterna. Flera tecken tyder på att Sovjet nu vill träda tillbaka för att låta Kina få försteg inom det sydöstasiatiska området. Sålunda har ett avtal nyligen träffats, enligt vilket Kina får rätt att

leda den kommunistiska infiltrationen i hela Fjärran Östern och verkningarna av detta avtal kommer säkert att bli märkbara inom en snar framtid.

Västmakternas åtgärder för att stärka positionerna

För Västmakterna är det av utomordentlig betydelse att stärka sin ställning i Sydöstasien främst med tanke på de viktiga råvarutillgångarna. Ur Västs synpunkt spelar också basfrågan en viktig roll samtidigt som man vill säkra kontrollen över sjöfartslederna samt hindra motpartens vidare framträngande.

USA insåg tidigt att de nya staterna i Sydöstasien befann sig i en ömtålig situation och behövde ekonomisk hjälp för att motstå inre och yttre omstörtningförsök. President Truman lade 1949 fram det s. k. fyrapunktsprogrammet för tekniskt bistånd åt underutvecklade länder och detta program införlivades senare i USA:s militära utlandshjälp. State Departement uppgav i juni 1958 att USA efter 1945 lämnat ekonomisk hjälp i form av gåvor om sammanlagt 6,8 miljarder dollars och lån på sammanlagt 794 miljoner dollars. Dessa siffror avser förutom Sydöstasien även Indien och Pakistan. Under senare år har större delen av de amerikanska bidragen utgjorts av militär hjälp och enbart Laos har efter 1945 fått motta vapenhjälp för 225 miljoner dollars. Huruvida Eisenhowers se-

naste vädjan om privat investeringskapital kommer att hörsammas återstår att se — hittills har amerikanerna icke velat riskera kapital inom politiskt instabila områden.

Storbritannien har satt in sina ekonomiska hjälpåtgärder inom ramen för den s. k. Colomboplanen, vilken avser koordinering av näringslivet och ekonomisk uppbyggnad i södra och sydöstra Asien. Under de tre senaste åren har sålunda Burma fått motta 90 miljoner dollars, Malaya 200 miljoner dollars, Laos 30 miljoner dollars, Kambodja 30 miljoner och Sydvietnam 60 miljoner dollars årligen. Internationella Världsbanken och Västtyskland har också börjat uppträda som långgivare under senaste åren.

En jämförelse mellan Östs och Västs ekonomiska hjälp till de berörda staterna visar att Västmakterna leder denna tävlan utom när det gäller Kambodja och Indonesien. Kambodja har fått ungefär lika stora lån från Öst och Väst. Genom det senaste stora, ryska lånet på 250 miljoner dollars till Indonesien har Östblocket klart försprång i detta land, vilket är allvarligt med hänsyn till Indonesiens politiska och strategiska nyckelställning. Genom att Soekarnos kamp för Väst Irian fått stöd av Öststaterna kommer Indonesien även av denna anledning att dragas närmare Öst. Situationen har tillspetsats på sista tiden och risken är stor för en militär aktion mot västra

Nya Guinea, vilket föranlett Nederländerna att stärka sina stridskrafter i området.

För Sydöstasiens försvar bildades 1954 den s. k. SEATO-pakten. Till denna är anslutna USA, Storbritannien, Frankrike, Australien, Nya Zeeland, Pakistan, Thailand och Filippinerna. SEATO-pakten avser främst försvar mot yttre aggression men skall också gälla beträffande omstörtande verksamhet. Dessutom skall organisationen arbeta för en höjning av områdets ekonomiska och sociala standard — en uppgift, som hittills kommit i skymundan. Paktens område utgöres i första hand av Sydostasien, men även angränsande delar av Indiska Oceanen och Stilla havet ingår. Avsikten var att pakten skulle utgöra en motsvarighet till NATO, men detta är av politiska skäl icke möjligt: USA har t. ex. icke rätt att utnyttja paktmedlemmars territorium för stationering av stridskrafter. Något gemensamt kommando och några gemensamma stridskrafter motsvarande NATO:s existerar icke heller och principen om det kollektiva försvaret är ytterligt urvattnad. Den närmaste anledningen till att SEATO-pakten fått en så pass lösform är de färgade staternas aversion mot allt som påminner om kolonialpolitik och imperialism.

I Sydostasien kan kommunistblocket sätta in betydande stridskrafter med mycket kort varsel. Det beräknas att Kina har 2,5 miljoner man i sin armé och denna kan myc-

ket snabbt sättas in över Burmas och Nordvietnams gränser. Ett kinesiskt flygvapen om cirka 3 000 plan kan understödja framryckningen från baser i södra Kina och utanför kusterna kan de kinesiska och ryska ubåtsflottorna omfattande cirka 120 moderna ubåtar innebära ett allvarligt hot mot Västsidas förbindelselinjer.

Västsidas viktigaste förband inom SEATO-paktens område är USA:s 7:e flotta, som omfattar 2–3 hangarfartyg, 5 kryssare och ett 40-tal jagare samt ubåtar och mindre enheter. 7:de flottan har atombombbärande flygplan och atomladdade robotar samt förfogar över baser på Okinawa, Formosa och i Subic Bay på Filippinerna. Flygstyrkorna inom området utgöres dels av 250 hangarfartygsbaserade plan dels av 450 plan baserade på Okinawa och Filippinerna. USA:s närmast förlagda arméstyrkor utgöres av en marinkårsdivision på Okinawa samt två reducerade divisioner i Korea. Dessa förband befinner sig sålunda på stort avstånd från Sydostasien och dessutom saknar de transportmedel för att snabbt kunna insättas där.

Brittiska förband inom paktområdet replierar främst på Hongkong och Singapore — två platser av tvivelaktigt värde med hänsyn till det osäkra politiska läget. De brittiska stridskrafterna omfattar en sjöstyrka om 1–2 kryssare och några jagare samt arméförband om sammanlagt 7 bataljoner. Av

SEATO-pakten har Pakistan och Thailand relativt starka arméstridskrafter. Pakistans armé är dock bunden på annat håll och för Sydöstasiens försvar kan bara påräknas Thailands armé omfattande ungefär 5 divisioner eller 108 000 man. I Sydvietnam och Laos — de mest utsatta områdena för närvarande — finns endast militära rådgivningsgrupper från USA samt inhemska, svaga styrkor — några amerikanska stridskrafter finns däremot icke i dessa stater.

SEATO-paktens stridskrafter saknar erforderliga baser och har i jämförelse med Kommunistkinas massarméer mycket låg numerär. Denna Västs underlägsenhet kan till en del kompenseras genom att USA-styrkorna är utrustade med moderna atom- och robotvapen. Den krigföring, som blir mest sannolik i Sydöstasiens djungler, är dock knappast det totala atomkriget utan det begränsade kriget, i vilket de konventionella stridskraf-

terna faller utslaget. Mot denna bakgrund är det förklarligt att man på kommunistiskt håll hånfullt kallar SEATO-pakten för »a paper tiger».

Ur Västmakternas och den fria världens synpunkt är det av största betydelse att de ekonomiska åtgärderna i Sydöstasien samordnas och intensifieras. Åtgärderna får icke betraktas som lönande affärsobjekt utan som viktiga medel i den politiska kampen. Även privata investeringar måste komma till stånd och framför allt amerikanerna måste bortse från räntabilitetssynpunkterna. Västsidan bör således i likhet med Sovjet investera medel i sjukhus, skolor och andra improduktiva objekt. Samtidigt med denna intensifiering av de ekonomiska åtgärderna i Sydöstasien måste även SEATO-paktens militära styrka ökas för att kompensera det ständigt växande hotet från det röda Kina.